

LATENTNÁ KRIMINALITA AKO SÚČASŤ REÁLNEJ KRIMINALITY

Anna BARČÍKOVÁ¹

SUMMARY:

The article aims to show the real criminality in Slovak republic, which consists of registered and latent. Latent criminality tells us about crime acts, that the organs acting in criminal proceedings don't know about.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Čas od času sa stáva, že bežný občan, je prostredníctvom rôznych mediálnych prostriedkov informovaný o kriminalite v Slovenskej republike. Čísla o počte trestných činov sa mu väčšinou zdajú veľmi vysoké a to nie je zohľadnená latentná kriminalita, o ktorej odborníci tvrdia, že všeobecná miera latencie kriminality je 3 až 5 násobok zistenej kriminality. [2]

LATENTNÁ KRIMINALITA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Pojem kriminalita sa stáva súčasťou každodennej reality každého občana. Takmer všetky vyspelé krajiny vnímajú a riešia otázky kriminality a výskum orientujú do troch úrovní, ktorými sú:

- medzinárodná,
- národná,
- regionálna či miestna úroveň. [5]

Kriminalita je jedným z hlavných problémov krajiny. Kriminalita narušuje základné pravidla spoločenského poriadku a ľudského súžitia, narušuje harmonický vývoj spoločnosti, spôsobuje spoločnosti i štátu značné nemateriálne a materiálne škody. Ak hovoríme o kriminalite máme na mysli reálnu kriminalitu, ktorú tvorí registrovaná kriminalita a latentná kriminalita. [1]

Štatistické údaje o zločinnosti sa môžu vzťahovať na rôzne územné celky - územie obce, mesta, okresu, kraja, regiónu, ako aj územie celého Slovenska. Ich prostredníctvom získame informácie iba o kriminalite registrovanej, t.j. o zjavnej kriminalite, kde orgány činné v trestnom konaní zistili skutok, ktorým bol porušený zákon, v prípade zaistenia páchateľa aj údaje o páchateľovi. [5]

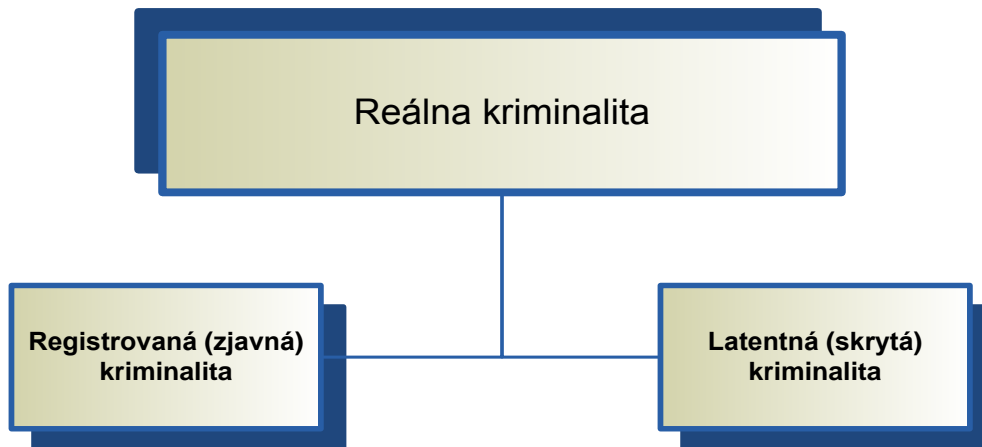
O skrytej kriminalite hovoríme ako o latentnej kriminalite – ide o také porušenie práva, ktoré sa nestalo známym orgánom činným v trestnom konaní, nebolo vzaté na vedomie a nebolo registrované. [5]

Na rozsah latencie kriminality má vplyv hlavne:

- dôvera občanov k orgánom činným v trestnom konaní;
- obavy pred pomstou páchateľov trestných činov;
- dynamika nárastu kriminality a schopnosť polície účinne odhaľovať trestnú činnosť;
- druh kriminality;
- stud, hanba;
- miera tolerancie k porušovaniu zákona;
- kvalita trestného práva;
- reakcie spoluobčanov na oznamovanie trestnej činnosti a kriminálna citlivosť v spoločnosti, ktorou sa rozumie miera tolerancie k porušovaniu zákonov. [2]

Práve tieto faktory môžu znížiť mieru latencie a jej pôsobenie v našej spoločnosti.

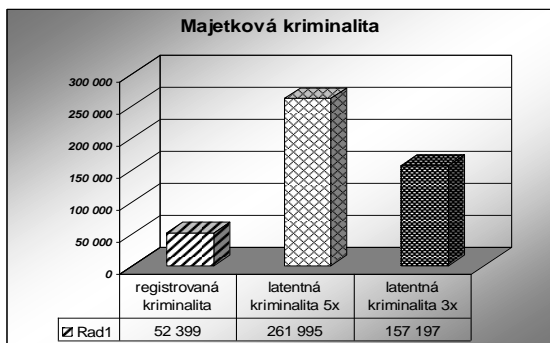
¹ Anna Barčíková, Ing., Fakulta špeciálneho inžinierstva, Katedra bezpečnostného manažmentu, Žilinská univerzita v Žiline, ul. 1 mája 32, 010 26 Žilina, e-mail: Anna.Svikova@fsi.uniza.sk

Obrázok č.1: Reálna kriminalita
(Autor)

Latencia majetkovej kriminality

Majetková kriminalita spolu s počítačovou a ekonomickou patria ku kriminalite s najvyššou latenciou. [2] Medzi základné príčiny vysokej latencie, pri majetkovej kriminalite patrí relatívne nízka objasnenosť, ktorá posmeľuje páchateľov pri páchaní trestnej činnosti. Ďalšou príčinou je strata dôvery v úspešnosť polície, ale aj zdĺhavý postup. [3]

Obrázok č.2: Majetková kriminalita v roku 2009
(Štatistiky kriminality v SR)

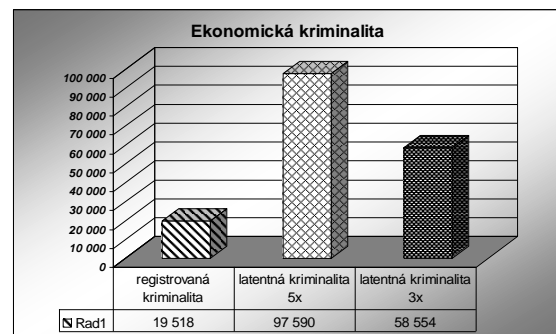
Obrázok 2 hovorí o počte registrovanej majetkových kriminalite v roku 2009 a latentnej kriminalite pri uvažovaní jej päťnásobku a trojnásobku.

Latencia ekonomickej kriminality

Pri ekonomickej kriminalite sa predpokladá, že latencia bude päťkrát prevyšovať registrovanú trestnú kriminalitu. [1] Najväčšia latencia v ekonomickej kriminalite sa predpokladá:

- v podvodoch;
- v praní špinavých peňazí;
- v korupcií;
- prijímanie úplatku;

- v skrátaní daní a iné. [2]
- K dôvodom vysokej latencie ekonomickej kriminalite patria:
- obťažne dokazovanie trestnej činnosti;
 - organizovaná skupina, ktorá sa vyznačuje mlčanlivosťou;
 - vyššia vzdelanosť páchateľov. [3]

Obrázok č.3: Ekonomická kriminalita v roku 2009
(Štatistiky kriminality v SR)

Obrázok 3 hovorí o počte registrovanej ekonomickej kriminalite v roku 2009 a jej latentnej kriminalite pri uvažovaní jej päťnásobku a trojnásobku.

Kriminologicko-psychologický profil vodcov týchto skupín je špecifikovaný vo väčšine prípadov ako ľudia, ktorí sú mimoriadne schopní, na vysokej intelligenčnej úrovni, vzdelaní, s výbornými manažérskymi vlastnosťami, obklopení kvalifikovanými poradcami, ktorí dokážu zabezpečiť vysokú latenciu ich nezákonných aktivít. [2]

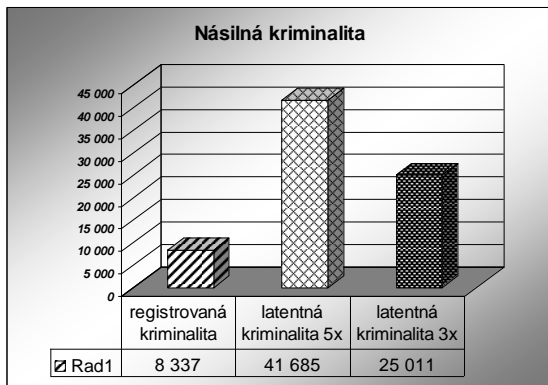
Latencia násilnej kriminality

Násilná kriminalita nie je odlišná len svojou povahou ale i latenciou. Ide o skrytú trestnú činnosť, ktorú tvoria trestné činy ktorými sú:

- týranie blízkej či zverenej osoby;
- domáce násilie;
- vydieranie a nebezpečné vyhrážanie násilím a iné. [2]

Dôvodom latencie násilnej kriminality je:

- nedôvera v úspešnosti polície;
- strach, aby sa ich postavenie ešte väčšmi nezhoršilo;
- pocit hanby pred okolím a iné. [3]

Obrázok č.4: Násilná kriminalita v roku 2009 (Štatistiky kriminality v SR)

Obrázok 4 hovorí o počte registrovanej násilnej kriminalite v roku 2009 a jej latentnej kriminalite pri uvažovaní jej päťnásobku a trojnásobku.

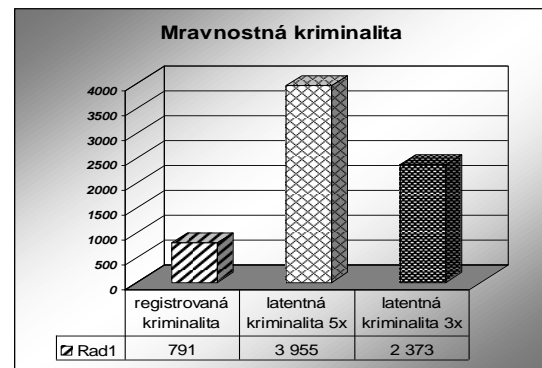
Latencia mravnostnej kriminality

Mravnostná kriminalita má extrémnu latenciu. Keďže konkrétne výskumy z latentnej mravnostnej kriminality stále absentujú odborníci predpokladajú, že ide o trestné činy ktorými sú napr: [5]

- obchodovanie s ľuďmi, ktoré päťkrát prevyšuje registrovanú kriminalitu;
- sexuálne násilie, ktoré štyrikrát prevyšuje registrovanú kriminalitu;
- detská pornografia, ktorá dva až trikrát prevyšuje registrovanú kriminalitu.

Dôvodom latencie mravnostnej kriminality je:

- strach;
- závislosť obetí na páchatel'och;
- vzťah páchatel'a a obeť v prípade ak ide o znásilnenie medzi príbuznými;
- nevedomenie si svojej situácie v prípade detskej pornografie a sexuálneho násilia na osobách s nižším vzdelaním;
- neochota spolupráce s políciou. [3]

Obrázok č.5: Mravnostná kriminalita v roku 2009

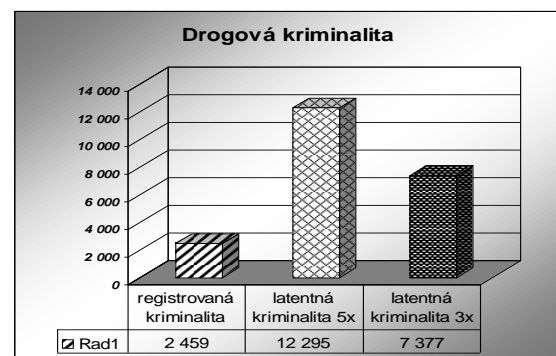
(Štatistiky kriminality v SR)

Obrázok 5 hovorí o počte registrovanej mravnostnej kriminalite v roku 2009 a jej latentnej kriminalite pri uvažovaní jej päťnásobku a trojnásobku.

Latencia drogovej kriminality

Drogová kriminalita nadobúda na Slovenku previtajúce obdobie. Pri tejto kriminalite latenciu podporuje:

- vysoko organizovaná forma páchania drogovej kriminality;
- neprimerané správanie obetí, ktorí sa nepovažujú ani za obeť;
- nahrádzanie prírodných drog syntetickými preparátmi, pričom prekurzormi na ich výrobu sú dostupné lieky.

Obrázok č.6: Drogová kriminalita v roku 2009 (Štatistiky kriminality v SR)

Obrázok 6 hovorí o počte registrovanej drogovej kriminalite v roku 2009 a jej latentnej kriminalite pri uvažovaní jej päťnásobku a trojnásobku.

Latencia počítačovej kriminality

Latentnosť počítačovej kriminality sa na Slovenku prudko zvyšuje. Vysokú latenciu tejto kriminality podporujú najmä:

- neohlasovanie tesnej činností orgánom činným v trestnom konaní;
- absencia spolupráce poškodených z dôvodu nestratenia dobrého mena, ak ide o komerčné obeť;
- neuvedomelosť si, že ide o kriminalitu prostredníctvom internetu ako je prezentácia brutality alebo šírenie pornografie;
- profesionalita páchatel' počítačovej trestnej činnosti;
- vysoká tolerancia voči počítačovej kriminalite. [5]

Vymedzenie latentnej kriminality

V zásade je možné vymedziť tri podskupiny latentnej trestnej činnosti:

1. Prirodzenú latenciu, ku ktorej sa zaraďujú trestné činy, o ktorých zástupcovia inštitúcií, organizácií alebo jednotlivé osoby nevedia.
2. Hraničné situácie, medzi ktoré patria prípady, kedy sa fakt trestného činu zisťuje, avšak osoba, ktorá ho zistila v ňom z určitých dôvodov trestný čin nevidí.
3. Umelú latenciu, teda trestné činy, ktoré sa nepovažujú za porušenie zákona, neregistrujú sa a sú úradnými osobami zatajované.

Latencia pri ľahkých deliktach je väčšia, pri ťažkých menšia, a to napriek menšej ochote vypovedať v prípade vážnejších trestných činov. Najväčšia latencia je v oblasti kriminality mládeže, často preto, lebo sa trestné činy mládeže bagatelizujú.

KONTROLA KRIMINALITY

V oblasti preventívnych opatrení predchádzania latencie pri jednotlivých druhoch kriminality je potrebné predovšetkým:

- prostredníctvom mediálnych prostriedkov informovať obyvateľov o možných trestných činoch, ktorým môžu byť vystavení;

LITERATÚRA

- [1] GAŠPIERIK, L. Prevencia kriminality. Žilina: ŠEVT, 2005. 109 s. ISBN 80-88707-68-4.
- [2] HOLCR, K – CHALKA, R. Prognóza a kontrola vývoja kriminality v Slovenskej republike. Trnava: AFG, 2001. 149 s. ISBN 80-968075-3-6.
- [3] HOLCR, K a kol. Prognóza a kontrola vývoja kriminality v Slovenskej republike. Bratislava: IURA EDITION, 2008. 219 s. ISBN 978-80-8078240-5.
- [4] Štatistiky kriminality v Slovenskej republike. [online].[cit.2010-02-16]. Dostupne na internete: <<http://www.minv.sk/?statistika-kriminality-kopia-1>>.
- [5] Správa o plnení. [online].[cit.2009-02-16]. Dostupne na internete: < www.gender.gov.sk/index.php?d=667>.

- informovať obyvateľstvo nie len o registrovanej ale aj o latentnej kriminalite;
- vhodnými prostriedkami zabezpečiť dôveru občanov k orgánom činným v trestnom konaní;
- podporovať spoluobčanov na oznamovanie trestnej činnosti a tak obmedziť absenciu tolerancie porušovania zákonov;
- vhodnými prostriedkami odbúrať hanbu a stud pri ohlasovaní trestného činu;
- prostredníctvom mimovládnych organizácií a občianskych združení zameraných na prevenciu kriminality zvyšovať u obyvateľov Slovenskej republiky ochotu angažovať sa a spolupracovať pri ohlasovaní trestných činov, ale taktiež pri objasňovaní trestných činov;
- zabezpečiť odbúranie obavy pred pomstou páchatel'ov trestných činov prostredníctvom vhodných prostriedkov. [2]

V oblasti prevencie kriminality sú veľmi dôležití občania a ich informovanosť o možnosti narušenia ich bezpečia prostredníctvom sociálneho patologického javu akým je kriminalita. Veľmi dôležitým nástrojom prevencie kriminality sú informácie, s ktorými subjekty prevencie kriminality môžu pracovať a na základe ktorých môžu vykonávať preventívne aktivity na všetkých troch úrovniach riadenia. [5]

ZÁVER

Podľa registrovanej trestnej činnosti je každý päťdesiaty občan Slovenskej republiky ohrozený trestným činom. V prípade ak do úvahy zoberieme teóriu odborníkov, kde v prípade latentnej kriminality tvrdia, že ide o 3 až 5 násobok registrovanej kriminality na Slovensku tak v prípade 3 násobku je každý osemnásť občan páchatel'om trestného činu a v prípade 5 násobku je na každý desiaty občan páchatel'om trestného činu.